

QURILISH SOHASIDA INFRATUZILMA LOYIHALARINI RIVOJLANTIRISH UCHUN SOLIQ VOSITALARINI TAHLIL QILISH

Bank-moliya akademiyasi magistranti
Sharipov Eldor Salohiddin o'g'li
Sharipov_e.s@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada qurilish tashkilotlarini soliqqa tortishning xususiyatlari va ularning hisobini ko'rsatish masalalari yoritilgan. O'zbekiston Respublikasining Soliq Kodeksida qurilish tashkilotlari tomonidan to'lanadigan soliq turlari, ularga qo'yilgan talablar hamda soliqlarni hisoblab chiqarish usullari asosida soliq bazasini kengaytirish normasining mohiyati ochib berilgan. Qolaversa, qurilish tashkilotlarining ishlab chiqarish tarkibini belgilashi, ishlab chiqarish hajmining o'sishi qurilish tashkilotini boshqarishning tashkiliy tuzilmasini uning maqsad va vazifalariga mos keladigan optimallashtirishini belgilaydi.

Kalit so'zlar: soliq, soliq to'lovlari, soliq stavkalari, moliyaviy nazorat, soliq tekshiruvlari, qurilish sohasi, qurilish korxonalari, boshqarish, qurilish ishlarini tijoratlashtirish, infratuzilma, infratuzilma loyihalari, soliq vositalari, tahlil qilish.

Annotation: this article covers the features of taxing construction organizations and the issues of their accounting. The tax code of the Republic of Uzbekistan reveals the essence of the norm of expanding the tax base on the basis of types of taxes paid by construction organizations, requirements for them and methods of calculating taxes. Moreover, the fact that construction organizations determine the composition of production, the increase in the volume of production determines the optimization of the organizational structure of the management of a construction organization in accordance with its goals and objectives.

Keywords: tax, tax payments, tax rates, financial control, tax inspections, construction industry, construction enterprises, management, commercialization of construction work, infrastructure, infrastructure projects, tax tools, analysis.

KIRISH

Mamlakatimizda bozor munosabatlarga asoslangan yangi iqtisodiy tizim vujudga kelgan bir sharoitda barcha sohalardagi kabi qurilish sohasida ham muhim o'zgarishlar ro'y bermoqda. Ayniqsa, qurilish sohasida energiya jihatidan samarador va energiya tejankor materiallarni qo'llash amaliyotini kengaytirish, qurilish, rekonstruktsiya qilish va mukammal ta'mirlash ob'ektlarining konstruktsiyalari, qurilish materiallari va buyumlarini sinovdan o'tkazish ishlarini yanada takomillashtirishga qaratilgan chora-tadbirlarning keng ko'lamlil amalga oshirilishi respublikamizda qurilish va qattiq maishiy chiqindilarni chuqur qayta ishlash orqali qurilish materiallarining yangi

turlarini ishlab chiqarishga joriy etish, xom ashyo resurslarini tejashga yo'naltirilgan sanoatni shakllantirishga hissa qo'shmoqda.

Ma'lumki keyingi yillarda yurtimizda ulkan bunyodkorlik-qurilish ishlari amalga oshirilmoqda. Qurilish ishlari shahar, qishloqlarda jadal olib borilmoqda. Shu bilan bir qatorda yildan-yilga energiya tejamkor, import o'rnini bosuvchi, innovatsion va yangi turdagi qurilish materiallariga bo'lgan talab ham ortib bormoqda. Xususan, qurilish materiallariga bo'lgan talab nafaqat mahalliy balki jahon bozorlarida ham kun sayin o'sib boryapti. Ushbu yuqori ichki talabga mos ravishda yurtimizda qurilish materiallari ishlab chiqarish hajmi so'nggi yillarda sezilarli darajada oshdi. Bundan tashqari qurilish materiallari ishlab chiqarishni yanada kengaytirish, mahsulot turini ko'paytirish maqsadida, mazkur sohada yirik investitsiya loyihalarini amalga oshirishga alohida e'tibor qaratilganligi ham ahamiyatlidir.

Shu bilan birga sifatli va xavfsiz yangi turdagi qurilish materiallarini ishlab chiqarishga joriy qilish maqsadida qurilish materiallarini ishlab chiqarish bo'yicha xalqaro standartlar qabul qilinishini izchil davom ettirish, qurilish materiallari tarmog'ini keyingi o'n yillikda iqtisodiyotning "drayver" sohaslaridan biriga aylantirishda qurilish materiallari ishlab chiqaruvchi korxonalarda samarali marketing faoliyatini tadbiriq qilish, ilg'or mamlakatlar va kompaniyalar tajribalari asosida qurilish materiallari ishlab chiqarish bilan shug'ullanuvchi korxonalarda tovar siyosatini takomillashtirish dalzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Yuqoridagi sabablarga ko'ra, mamlakatimizda qurilish materiallari ishlab chiqarish bo'yicha samarali tadbirlari tizimini yanada faollashtirishning nazariy va amaliy masalalarini tadqiq etish alohida ahamiyatga ega dolzarb muammolardan bo'lib qolmoqda.

2021-2025-yillarda qurilish sohasini modernizatsiya qilish, jadal va innovatsion rivojlantirish strategiyasi O'zbekiston respublikasi Prezidenti Shavkat Miromonovich Mirziyoyevning 2020-yil 13-martdagi PF-son qaroriga muvofiq ishlab chiqilgan. 5963-son "O'zbekiston Respublikasining qurilish sohasida islohotlarni chuqurlashtirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarorida, 2021-2025-yillarda qurilish industriyasini rivojlantirishning maqsad va ustuvor yo'nalishlarini, xorijiy mamlakatlar qurilish sohasidagi tarkibiy o'zgartirishlarning ilg'or tajribasini hamda shaharsozlikni rivojlantirishning jahon tendensiyalarini o'rganish asosida qurilish sohasini isloh qilish yo'nalishlarini belgilab beradi.

ADABIYOTLAR SHARHI

Malexin, Gamzatovalarning (2015) keltirishicha, qurilish sohasida infratuzilma loyihalari zamonaviy texnologiya asrimizda muhim rol o'ynaydi. Ularning eng muhim qo'llanilishi qurilishda bo'lsa-da, ulardan foydalanmasdan hech qanday muhandislik

sohasini tasavvur qilib bo'lmaydi¹. Ashokkumar (2014) keltirganidek esa, qurilish materiallari sanoati milliy iqtisodiyotga muhim hissa qo'shadi, chunki uning mahsulotlari qurilish ishlarining tezligi va sifatini belgilaydi².

Bodrunov (2015) fikriga ko'ra, hozirgi vaqtda zamonaviy materiallarga talablar ortib bormoqda. Materiallar arzon, xavfsiz, ekologik toza, uzoq xizmat muddati, yong'inga chidamliligi, o'rnatish yoki o'rnatish qulayligi bo'lishi kerak³.

Maksimov va Ribakov (2012) fikriga ko'ra, qurilishda zamonaviy texnologiyalarni qo'llash zamon talabiga aylanib bormoqda. U xavfsiz va chiqamli binolar qurishni talab etmoqda⁴.

Miradova va boshqalarning (2022) ta'kidlashicha, hozirgi vaqtda qurilish sektori, birinchi navbatda, shahar aholisining ko'payishi va qurilish materiallarini ishlab chiqarishni osonlashtiradigan tabiiy resurslarning kamayishi tufayli ko'plab muammolarga duch kelmoqda. Bundan tashqari, iqlim o'zgarishi xavfining ortishi kompaniyalarni yashilroq qurilish materiallarini ishlab chiqish strategiyalarini qayta ko'rib chiqishga majbur qilmoqda⁵.

Sibisyukning (2019) keltirishicha, qurilish sanoatida chiqindilardan keng foydalanish mumkin. Bu atmosferaga chiqayotgan chiqindini minimallashtirish bilan birga, raqobatbardosh, rentabelligi yuqori qurilish materiallari ishlab chiqarish imkonini ham beradi⁶.

Gelmanova va Georgiadi (2016) keltirishicha, qurilish materiallari ishlab chiqarishda xodimlarning tayyorgarligi ham muhim ahamiyatga ega. Ularni tayyorlash va qayta tayyorlash tizimini yo'lga qo'yish sifat tomonidan qo'yilgan to'g'ri qadam hisoblanadi⁷.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur maqola mamlakatimizda olib borilayotgan bunyodkorlik-qurilish ishlarini takomillashtirishga qaratilgan jarayonlarini qiyosiy rivojlantirishga oid turli xil yondoshuvlar umumlashtirilgan holda o'rganildi, Qurilish sohasida infratuzilma loyihalarini rivojlantirish uchun soliq vositalari tahlil qilindi hamda xulosalash asosida amaliyotda yaxlit qo'llash bo'yicha takliflar ishlab chiqildi. Maqolani shakllantirish

¹ Мелехин В.Б., Гамзатов А.Я. (2015) Оценка и управление использованием мощности производственного потенциала строительного предприятия // Экономика и предпринимательство. – № 10-2(63). – с. 745-750.

² Ashokkumar D. (2014) Study of quality management in construction industry // International Journal of Innovative Research in Science Engineering and Technology. – № 1. – p. 36-43.

³ Бодрунов С.Д. (2015) Промышленная политика России: уроки прошлого, черты настоящего, дизайн будущего // Научные труды Вольного экономического общества России. – № 6. – с. 157-178.

⁴ Максимов С.Н. Рыбаков Ф.Ф. (2012) Промышленная политика России: история и современность. СПб.: Наука. 2011-189 // Вестник Санкт-Петербургского университета. Экономика. – № 3(5). – с. 203.

⁵ Мырадова Гурбансолтан, Атаев Ыхлас, Эминов Мухамметназар (2022) ПРОИЗВОДСТВО СТРОИТЕЛЬНЫХ МАТЕРИАЛОВ НА ЭКОЛОГИЧНОЙ ОСНОВЕ // CETERIS PARIBUS. №6.

⁶ Сибисюк С.В. (2019) Производство строительных конструкций из отходов деревообрабатывающей промышленности // Архитектура и дизайн. – № 1. – С. 21 - 26. DOI: 10.7256/2585-7789.2019.1.30033

⁷ Гельманова З.С., Георгиади И.В. (2016) СТРОИТЕЛЬНЫЕ МАТЕРИАЛЫ – ОТРАСЛЬ С МУЛЬТИПЛИКАТИВНЫМ СПРОСОМ // Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований. – № 10-1. – С. 123-126.

jarayonida kuzatish va tanlab olish, ilmiy-nazariy, empirik kuzatuv usullardan foydalanilgan. Tadqiqot natijalarining ishonchligi tadqiqotda qo'llanilgan xorijiy va milliy statistik rasmiy manbalardan foydalanilgani bilan izohlanadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Qurilish iqtisodiyotning eng muhim sohalaridan biri bo'lib kelgan va shunday bo'lib qoladi, uning rivojlanish darajasi mintaqadagi iqtisodiy o'sish sur'atlari va sifatiga ta'sir qiladi. Qurilish majmuasi yangi ob'ektlarni, ishlab chiqarish ob'ektlarini yaratishni, mavjud binolarni, barcha turdagi mulkning turar-joy va turar-joy binolarini rekonstruksiya qilishni ta'minlaydi: davlat, federal, mintaqaviy, munitsipal, xususiy. Ta'kidlash joizki, inson salohiyatini rivojlantirish kabi strategik vazifani aholi turmush sifatini yaxshilamasdan turib, eng avvalo, uy-joy qurilishi hajmini oshirmasdan turib amalga oshirib bo'lmaydi.

Prezidentning "O'zbekiston Respublikasi qurilish sohasini modernizatsiyalash, jadal va innovatsion rivojlantirishning 2020-2025-yillarga mo'ljallangan strategiyasi to'g'risida"gi farmoyish qabul qilinganligi sohani rivojlantirishning asosiy strategiyalarini belgilashni taqazo etmoqda.

Shaharlar va boshqa aholi punktlari hududini fazoviy-hududiy rivojlantirish bo'yicha kompleks strategik chora-tadbirlarni amalga oshirish ham bevosita qurilishmontaj ishlari hajmining o'sishiga, viloyat qurilish kompleksiga investitsiyalar hajmining oshishiga bog'liq. Yuqorida aytilganlarning barchasi hududda qurilish majmuasini samarali boshqarish modellarini ishlab chiqishni taqazo etadi⁸.

Faoliyat sohasini tahlil qilish "qurilish" muhimligi jihatidan turar-joy binolarini qurishni ajratib ko'rsatishga imkon beradi. Aynan shu faoliyat turini qurilish majmuasining iqtisodiy o'sishining potentsial nuqtasi deb atash mumkin. 2019 yilda Samarqand viloyatida amalga oshirilgan qurilish ishlari tarkibida ushbu turdagi faoliyat 70% dan ortiq. Ta'kidlash joizki, uy-joy qurilishining o'sishi inqiroz davrida ham kamaymadi. Bundan tashqari, ular deyarli 10% ga oshdi.

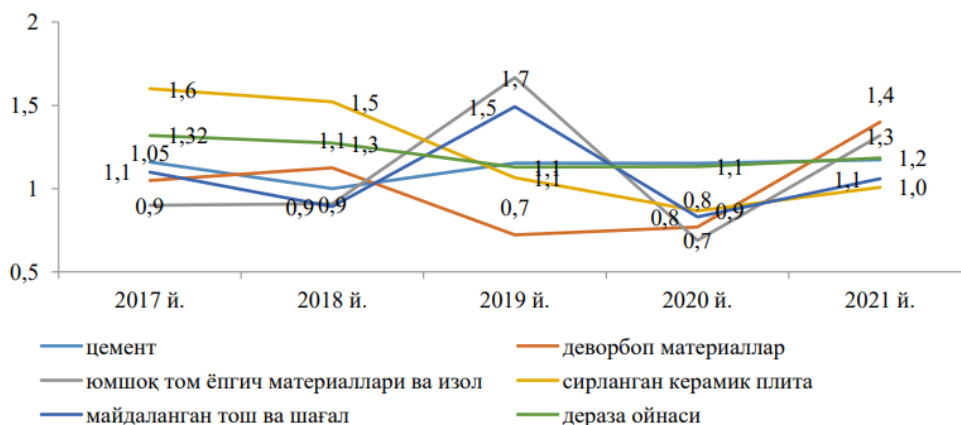
So'nggi yillarda aholining imoratbop va narx darajasi barqaror bo'lgan hamda mahalliy ahamiyatga ega bo'lgan qurilish materiallari, jumladan sement, devorbop materiallar, yumshoq tom yopgich materiallari va izol, sirlangan keramik plita, maydalangan tosh va shag'al, deraza oynasi va arralangan yog'och materiallari kabilarga talabi ortib bormoqda⁹.

Buni ushbu materiallar ishlab chiqarish hajmining 2017-2021-yillardagi dinamikasi orqali ham kuzatishimiz mumkin (1-rasm). Jadval ma'lumotlaridan ko'rinib turibdiki, 2017-2021-yillar mobaynida aholining devorbop materiallar, deraza oynasi va top yopgich materiallarga bo'lgan talabi barqaror o'sish sur'atiga ega bo'lib,

⁸ Mamatqulova Sh.J., O'zbekistonda sifatli va xavfsiz yangi turdagi qurilish materiallari ishlab chiqarishning afzalliklari // "Soliq va hayot" elektron ilmiy ommabop jurnali, 2023-yil 3-son

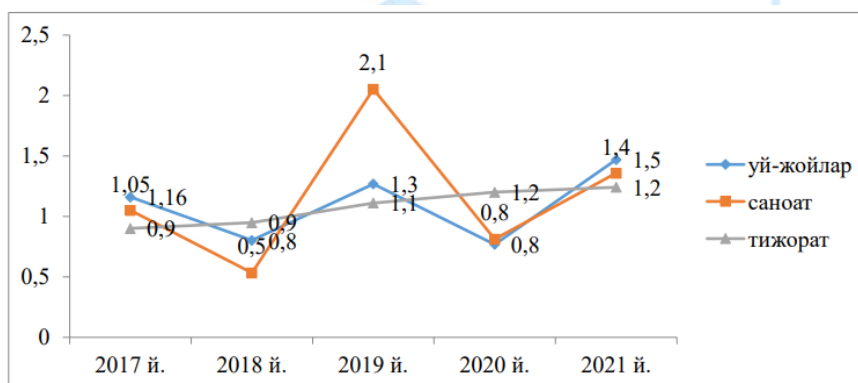
⁹ Egamov, R. M., Abdusamatov, B. K. (2021). Qurilish tarmog'ini rivojlantirishda innovatsion faoliyat iqtisodiy kategoriya sifatida, 161.

ushbu mahsulotlar ishlab chiqarishni kengaytirish hisobiga aholi talabini maksimal qondirish imkoniyati yaratildi.

1-rasm. 2017-2021-yillarda aholi talabi eng yuqori bo'lgan qurilish materiallari ishlab chiqarish hajmining dinamikasi¹⁰

Xususan, 2021-yil mobaynida 12,5 mln tonna sement (o'sish 45%), 20,2 mln. kv.m. qurilish oynasi (o'sish 59,4%), 17,3 mln. kv.m. keramik plitkalar (1,8 barobar), 61 mln. kv.m. gipsokarton (2,1 barobar), 890 ming tonna quruq qurilish aralashmasi (o'sish 4,8 barobar), 340 ming tonna ohak (o'sish 13,7%), 2000 o'ram oboy (o'sish 89 baravar) o'sishi ta'minlandi. Ayni kunda yurtimizda 12 yarim mingga yaqin qurilish materiallari ishlab chiqaruvchi korxonalar faoliyat yuritmoqda. O'tgan yillarda 120 turdagi qurilish materiallari ishlab chiqarilgan bo'lsa, bugungi kunda ularning soni 180 tadan oshib ketdi. Shuningdek, qurilish sohasining yo'nalishlarida ham tub o'zgarishlar ro'y berdi. 2017- 2021-yillarda aholining yakka tartibdagi uy-joy va tijorat obyektlari qurilishiga e'tibori kuchaygan holda yo'l usti infratuzilmalari, pandemiyadan keyingi davrda makroiqtisodiy barqarorlikka avvalo tijorat faoliyatini kengaytirish orqali erishishni ko'zta tutganligiga guvoh bo'lamiz (2-rasm).

2-rasm. 2017-2021-yillarda qurilish materiallari yo'naltirilgan asosiy qurilish obyektlari¹¹

¹⁰ O'zbekiston Respublikasi Statistika qo'mitasi ma'lumotlari. www.stat.uz

¹¹ O'zbekiston Respublikasi Statistika qo'mitasi ma'lumotlari. www.stat.uz

Mamlakatda ishlab chiqarilayotgan qurilish materiallariga bo‘lgan talab nafaqat mahalliy balki, jahon bozorlarida ham o‘sib bormoqda. Ayniqsa, gipsokarton, issiqlik saqlovchi shisha momig‘i, ohak, keramik plitkalar, gips kabi mahsulotlar eksporti yildanyilga ortmoqda.

Respublikamizning soliq qonunchiligi hujjatlariga ko‘ra qurilish tashkilotlari tashkiliy-huquqiy maqomiga ko‘ra umumdavlat soliqlarini yoki ixchamlashtirilgan yagona soliq to‘lovini to‘lovchilari hisoblanadilar. Ixchamlashtirilgan yagona soliq rejimida faoliyat ko‘rsatishi uchun, birinchi bobda ta‘kidlanganidek, qurilish tashkilotlari kichik biznes sub‘yektlariga kiritish mezonlari talablariga mos kelishi lozim. Kichik biznes sub‘yektlariga kiruvchi qurilish tashkilotlari umumdavlat soliqlarini to‘lovchilari sifatida ham faoliyat ko‘rsatish huquqiga egadirlar¹².

Qurilish tashkilotlari to‘laydigan umumdavlat soliqlarining turlarini ko‘rishimiz mumkin (1-jadval).

1-jadval

Qurilish tashkilotlari to‘laydigan umumdavlat soliqlarining turlari¹³

T/r	Soliqning nomi	Budjet turi	Bevosita / biivositaligi	To‘g‘ri/ egri soliqligi
1.	QQS	Respublika	Biivosita	Egri
2.	Foyda solig‘i	Respublika	Bevosita	To‘g‘ri
3.	Mol-mulk solig‘i	Mahalliy	Bevosita	To‘g‘*ri
4.	Yersolig‘i	Mahalliy	Bevosita -	To‘g‘ri
5.	Suv solig‘i	Respublika	Bevosita	To‘g‘ri
6	Infrastrukturani rivojlantirish solig‘i	Mahalliy	Bevosita	To‘g‘ri
7.	Dividend solig‘i	Respublika	Biivosita	Egri
8	Xodimlar daromadidan soliq	Respublika	Biivosita	Egri

Jadval ma‘lumotlaridan ko‘rinib turibdiki, qurilish tashkilotlari to‘laydigan soliqlar bevosita va bilvosita yoki, mos ravishda, to‘g‘ri va egri soliqlarga, respublika budjetiga va mahalliy budjetga to‘lanadigan soliqlarga, olinadigan schotlar, xarajatlar,

¹² Харитонов В.А. Основы организации и управления в строительстве. М.: Академия, 2021. 224 с.

¹³ O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Soliq qo‘mitasining www.soliq.uz rasmiy saytidagi ma‘lumotlar asosida muallif tomonidan tayyorlandi

daromadlarni ishlatilishi hamda xodimlar va ta'rischilar bilan hisob-kitoblarni hisobga oluvchi schotlarga olib boriladigan soliqlarga bo'linadi.

Bevositalar soliqlar yoki to'g'ri soliqlar deganda qurilish tashkilotlarining moliyaviy xo'jalik faoliyati ko'rsatkichlariga bevositata'sir ko'rsatadigan soliqlar tushuniladi. Ushbu soliqlar xarajatlarni ko'paytirish yoki olingan daromadning bir qismini undirish hisobidanpirovard natijada erishiladigan sof foyda summasini kamaytirishga olib keladigan soliqlar hisoblanadi. Davlatimiz soliq siyosati negizida bu soliq turlari yukini doimiy kamaytirib borish, ularning rag'batlantirish rolini oshirish yotadi.

Bilvositalar soliqlar yoki egri soliqlar deganda qurilish tashkilotlarining moliyaviy xo'jalik faoliyati ko'rsatkichlariga bevosita ta'sir ko'rsatmaydigan soliqlar tushuniladi. Ushbu soliqlar sotilgan mahsulot, tovar, ish va xizmatlar bahosi ustiga Budget foydasi uchun qo'yiladigan ustamalardir. Dividend va xodimlar daromadlaridan undiriladigan soliqlarning egri soliqlar guruhiga kirishiga sabab shundaki, ular qurilish tashkilotlari xarajatlarini ko'paytirish yoki olingan sof foydani kamaytirishga olib kelmaydi. Qurilish tashkilotlari dividend va xodimlar daromadidan soliqlarni budjetga o'tkazib berishda beg'araz xizmat ko'rsatuvchilar bo'lib hisoblanadi.

Qurilish tashkilotlarida bevosita va bilvosita soliqlarni hisob-kitob qilish, ularni budjetga o'tkazib berish respublikamiz Soliq kodeksida belgilangan umumiy tartiblarga asosan amalga oshiriladi. Shu bilan birga qurilish ishlarining uzoq muddatlarda olib borilishi, ularni bosh pudratchi va subpudratchilar tomonidan o'z kuchlari bilan hamda hamkorlikda bajarilishi, daromadning bosqichma-bosqich yoki yoppasiga topshirish usullaridan biri bo'yicha tan olinishi, shuningdek boshqa jihatlar ayrim soliqlarning hisob-kitob qilinishida o'ziga xos xususiyatlar borligidan darak beradi. Quyida qurilish tashkilotlarida QQS, daromad (foyda) solig'i va yagona soliq to'lovini hisob-kitob qilish hamda ularni hisobga olishdagi xususiyatlarga to'xtalamiz¹⁴.

Uzoq davom etadigan ishlab chiqarish sikliga ega bo'lgan qurilish, qurilish-montaj, ta'mirlash-qurilish, ishga tushirish-sozlash kabi ishlarni bajaruvchi pudratchi tashkilotlarda QQS bo'yicha soliq solish obyekt bo'lib bajarilgan va buyurtmachilar tomonidan tasdiqlangan hisob-kitob hujjatlariga kiritilgan ishlarning shartnomaviy narxlardagi qiymati hisoblanadi.

Qurilish ishlari pudratchi yoki subpudratchi tashkilotlar tomonidan pudratchi va buyurtmachilar taqdim etgan materiallar asosida bajarilganda, ushbu materiallarning qiymati kiritilgan holda bajarilgan hamda tasdiqlangan ishlarning qiymati soliq solish obyekt bo'lib hisoblanadi. Bunda qurilish ishlariga sarflangan moddiy resurslar bo'yicha

¹⁴ Утеева А.С. Оптимизация проектной организационной структуры строительного предприятия в современных условиях // Дискуссия. 2019. № 92. С. 28-36.

to'langan QQSning summasi ishni bajargan pudratchi tashkilotlarda budget oldidagi to'lovlarni kamaytirishga olib boriladi.

Pudratchi tashkilotlar subpudratchi tashkilotlarga moddiy-texnika resurslarini (qurilish-montaj ishlarini bajarish uchun zarur materiallar, konstruksiyalar, buyumlar, namunaviy asbob-uskunalar, apparaturalar, standartlashtirilmagan texnologik va energetik asbob-uskunalar, shu jumladan maxsus materiallarni) bir obyekt qurilishi doirasida sotganida, ularga QQSni kiritmasdan, qo'llanadigan narx vatariflardan kelib chiqqan holda sotiladigan moddiy-texnika resurslarining qiymati soliq solinadigan aylanma hisoblanadi¹⁵.

XULOSA

Qurilish sohasini boshqarishning samarali mexanizmlarini joriy etish, pudrat xizmatlari bozorini rivojlantirish, qurilish ishlari bilan band bo'lgan mutaxassis va ishchilarga mehnat qonunchiligi asosida qulay shart-sharoitlar yaratish, qurilishpudrat tashkilotlarining xalqaro talablarga muvofiq faoliyatini kengaytirishi uchun keng imkoniyatlar yaratish, yangi innovatsion g'oyalar, ishlanmalar va texnologiyalarni o'z vaqtida joriy etish qurilish ishlarining sifat jihatidan yangi darajaga ko'tarishning muhim sharti hisoblanadi.

So'nggi o'n yilliklarda qurilishda foydalanish nuqtai nazaridan turli sanoat chiqindilari olimlarning e'tiborini tobora ko'proq jalb qilmoqda. Va bu tasodifiy emas, chunki qurilish sanoati qayta ishlangan materiallarning eng kuchli va iqtisodiy jihatdan foydali iste'molchisi hisoblanadi. Shu bilan birga, qurilish materialshunosligi rivojlanishining hozirgi bosqichida materiallar va konstruksiyalarga nafaqat sifat va ishlash xususiyatlari, balki chidamlilik nuqtai nazaridan ham tobora qattiqroq talablar qo'yilmoqda. Texnogen mahsulotlar va sanoat chiqindilari ko'p komponentli va xavfli tizimlar bo'lib, ulardan qurilish sanoatida foydalanish qurilish materiallarining asosiy fizik, mexanik va texnologik xususiyatlarining o'zgaruvchanligiga olib kelishi mumkin

Tanlagan soliq rejimiga ko'ra qurilish tashkilotlari umumbelgilangan va ixchamlashtirilgan soliq rejimlarida ishlovchi korxonalariga bo'linadi. Respublikamizning soliq qonunchiligi hujjatlariga muvofiq mikrofirma va kichik korxonalar hisoblangan qurilish tashkilotlari ixchamlashtirilgan soliq to'lovlari rejimida ishlari mumkin. Yirik va o'rta qurilish tashkilotlari, odatda, umumbelgilangan soliqlarni to'lovchilari bo'lib hisoblanadilar.

Tanlagan soliq rejimiga ko'ra qurilish tashkilotlari umumbelgilangan va ixchamlashtirilgan soliq rejimlarida ishlovchi korxonalariga bo'linadi. Respublikamizning soliq qonunchiligi hujjatlariga muvofiq mikrofirma va kichik korxonalar hisoblangan qurilish tashkilotlari ixchamlashtirilgan soliq to'lovi rejimida

¹⁵ Normurzaev U. X. 2021 yildagi soliq ma'murchiligi hamda soliq kodeksiga kiritilgan o'zgartirish va qo'shimchalar yuzasidan //Internauka. – 2021. – T. 6. – №. 182 chast 2. – S. 99.

ishlashri mumkin. Yirik va o'рта qurilish tashkilotlari, odatda, umumbelgilangan soliqlarni to'lovchilari bo'lib hisoblanadilar.

Qurilish tashkilotlarida soliq nazorati soliq organi orqali amalga oshiriladi. Bu nazorat maqsadi – davlat byudjetiga soliq va to'lovlarning to'g'ri to'lanishini, shuningdek tanlangan buxgalteriya usullari Soliq Kodeksi talablariga muvofiqligini aniqlashdan iborat.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasining Soliq kodeksi. –T.: “Adolat”, 2020
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “O'zbekiston Respublikasining soliq siyosatini takomillashtirish konsepsiyasi to'g'risidagi” 2018-yil 29-iyundagi PF-5468-son farmoni
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “Raqamli O'zbekiston-2030” strategiyasini tasdiqlash va uni savarali amalga oshirish tadbirlari to'g'risida”gi 2020 yil 6 oktyabrdagi PF-6079 sonli Farmoni
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil 30 dekabrdagi “O'zbekiston Respublikasining “2022 yil uchun O'zbekiston Respublikasining Davlat byudjeti to'g'risida”gi Qonuni ijrosini ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida”gi PQ-73-son qarori
5. O'zbekiston Respublikasining “Soliq va byudjet siyosatining 2018 yilga mo'ljallangan asosiy yo'nalishlari qabul qilinganligi munosabati bilan O'zbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga o'zgartish va qo'shimchalar kiritish to'g'risida”gi O'RQ-454-sonli qonuni, 2017 yil 18 dekabr
6. Vahobov A., Jo'raev A. Soliqlar va soliqqa tortish. Darslik. –T.: “Sharq”, 2009. - 448 b.
7. Alimardonov M., To'xsanov Q. Soliq nazariyasi. –T.: “O'zbekiston Yozuvchilari yushmasi Adabiyot jamg'armasi nashriyoti”, 2005. -175 b.
8. Yahyoev Q.A. Soliqqa tortish nazariyasi va amaliyoti. Darslik. –T.: “Fan va texnologiyalar markazi”, 2003. -247 b.
9. Sanaqulova B. Kichik tadbirkorlik sub'ektlarini soliqqa tortish mexanizmini takomillashtirish orqali iqtisodiy o'sishni ta'minlash. Monografiya. –T.: “IQTISOD-MOLIYA”, 2014. -252 b.
10. Mahmudov N., Adizov S. Soliqlarning makroiqtisodiy ko'rsatkichlarga ta'sirini baholash: nazariya, amaliyot va modellashtirish. Monografiya. –T.: “Fan”, 2014. -106 b.
11. Alardonov M. Yuridik shaxslarni soliqqa tortish. –T.: “Cho'lpon nomidagi NMIU”, 2013. -296 b.
12. Харитонов В.А. Основы организационной и управления в строительстве. М.: Академия, 2013. 224 с
13. Утева А.С. Оптимизация проектной организационной структуры строительного предприятия в современных условиях // Дискуссия. 2019. № 92. С. 28-36.
14. Mao P., Li Sh, Ye K, Cai H. A field theory based model for identifying the effect of organizational structure on the formation of organizational culture in

- construction projects// KSCCE Journal of Civil Engineering. 2017. 21 (1). pp. 45-53.
15. Normurzaev U. X. 2021 yildagi soliq ma'murchiligi hamda soliq kodeksiga kiritilgan o'zgartirish va qo'shimchalar yuzasidan //Internauka. – 2021. – Т. 6. – №. 182 chast 2. – S. 99.
 16. Ashokkumar D. (2014) Study of quality management in construction industry // International Journal of Innovative Research in Science Engineering and Technology. – № 1. – p. 36-43.
 17. Бодрунов С.Д. (2015) Промышленная политика России: уроки прошлого, черты настоящего, дизайн будущего // Научные труды Вольного экономического общества России. – № 6. – с. 157-178.
 18. Гельманова З.С., Георгиади И.В. (2016) СТРОИТЕЛЬНЫЕ МАТЕРИАЛЫ – ОТРАСЛЬ С МУЛЬТИПЛИКАТИВНЫМ СПРОСОМ // Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований. – № 10-1. – С. 123-126.
 19. Mamatqulova Sh.J., O'zbekistonda sifatli va xavfsiz yangi turdagi qurilish materiallari ishlab chiqarishning afzalliklari // "Soliq va hayot" elektron ilmiy ommabop jurnali, 2023-yil 3-son
 20. Egamov, R. M., Abdusamatov, B. K. (2021). Qurilish tarmog'ini rivojlantirishda innovatsion faoliyat iqtisodiy kategoriya sifatida, 161.
 21. Харитонов В.А. Основы организации и управления в строительстве. М.: Академия, 2021. 224 с.
 22. Максимов С.Н. Рыбаков Ф.Ф. (2012) Промышленная политика России: история и современность. СПб.: Наука. 2011-189 // Вестник Санкт-Петербургского университета. Экономика. – № 3(5). – с. 203.
 23. Мелехин В.Б., Гамзатов А.Я. (2015) Оценка и управление использованием мощности производственного потенциала строительного предприятия // Экономика и предпринимательство. – № 10-2(63). – с. 745-750.
 24. Мырадова Гурбансолтан, Атаев Ыхлас, Эминов Мухамметназар (2022) ПРОИЗВОДСТВО СТРОИТЕЛЬНЫХ МАТЕРИАЛОВ НА ЭКОЛОГИЧНОЙ ОСНОВЕ // CETERIS PARIBUS. №6.
 25. Сибисюк С.В. (2019) Производство строительных конструкций из отходов деревообрабатывающей промышленности // Архитектура и дизайн. – № 1. – С. 21 - 26. DOI: 10.7256/2585-7789.2019.1.30033
 26. <http://www.lex.uz> – O'zbekiston Respublikasi qonunlari bazasi sayti
 27. <http://www.mf.uz> – O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi sayti
 28. <http://www.soliq.uz> – O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasi sayti
 29. <http://www.stat.uz> – O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi sayti